

Sele - Sini (sesta) = El Emeği göz nuru

ALTIN ÇERÇEVE

Levent TEZEL

leventtezel@superonline.com

geleneği, teknolojik ürünler olan plastik ve metal mutfak ürünlerinin evlerimize girmesi ile pek çok yerleşim yerinde önemini yitirmiştir. Bu gelenek, günümüzde sadece Mesarya bölgesinde bulunan bir kaç köyümüzde sürdürülmektedir. Özellikle Serdarlı, Ergenekon, Görmeç ve Gönendere köylerinde sele - sini işinin yoğun bir biçimde üretiminin yapıldığı bilinmektedir. Hatta bu köylerimizin tüm adanın ihtiyacını karşıladığını da söyleyebiliriz.

Özellikle kapılar açıldıktan sonra, ülkemizi ziyarete gelen Rumların da yukarıda belirttiğimiz köylerimizde üretilen bu işlere oldukça önemli oranda rağbet ettikleri görülmekte ve bilinmektedir. Ev hanımlarımızın büyük bir maharetle, çeşitli güzelliklerle yaptıkları ürünler, ülkemizde bulunan bazı kuruluşlarımızı da harekete geçir-

miştir. Özellikle Halk Sanatları Derneği (Has - Der) ve Kıbrıs Türk El Sanatları Kooperatifi, bu üretimi destekleyici çalışmalar yapmakta, hatta köyleri ziyaret ederek üretilen bu ürünlerin pazarlanmasında ev hanımlarımıza yardımcı olmaya çalışmaktadır. Sele - sini işinin yapımına gelince; tam bir maharet ve el becerisi gerektiren bu el sanatımızın yapımı ve kullanılan malzemeleri ise kısaca şöyle açıklayabiliriz: Sele - sini işinin yapımında kullanılan buğday özel bir buğdaydır. Her buğday türü olmaz. Kara buğday diye adlandırılan bu buğday türü, sele - sini işlemek amacı ile özel olarak ekilmektedir. Hasattan sonra da bu kara başak buğdayının çok iyi bir şe-

kilde güneşte kurutulması gereklidir. Kurutma işleminden sonra başaklar ve kök kısmı ayrılır. Bundan sonra geriye kalan saplar yani kalemler destelenip uygun yerlerde kurutulur. Özel depolarda saklanan bu kalemler 10 yıl kadar sağlamlığını ve işe yararlığını korur. Kurutulan bu kalemlerden bazı desteler ayrılarak özel bir boya yardımı ile kırmızı, yeşil, mor ve turuncu renklere boyanır. Buğdaydan başka dolgu malzemesi olarak kullanılan bir çeşit saz da derelerden toplanıp kullanılır. Son olarak da piz dediğimiz delici bir alet de üretim aşamasında kullanılmaktadır.

Yapımı oldukça zor ve zahmetli bir iş olan kalem işçiliği, ev hanımlarımızın hünerli ellerinde birer sanat eseri olarak ortaya çıkmaktadır. Ülkemizin tanıtımında da çok önemli bir rolü olan böylesi el sanatlarımızın yaşatılıp geliştirilmesi gerekmektedir. Fakat yaptığımız gözlemlere ve araştırmalara göre oldukça zahmetli ve zor bir iş olan kalem işçiliğine özellikle 40 yaş ve üzerinde olan ev hanımlarımızın daha çok rağbet gösterdiğini gördüm.

Yeni nesil genç kızlarımızın içerisinde ise maalesef kalem işçiliğini öğrenmek için rağbet eden pek yok. Şunu belirtmeliyim ki; unutulmuş veya unutulmaya yüz tutmuş pek çok el sanatımız mevcuttur. Böylesine değerli ve kalıcı bir el sanatımızın yaşatılması ve geleceğe nesillere aktarılması, yarattığımız kültür değerlerimizin yok olmaması için çok önemlidir. Unutulmamalıdır ki; tarih sayfaları, kendi kültürünü koruyup yaşatamayan ve kendi benliğini kaybeden milletleri de yazmaktadır.

Küçük, ama güzel adamız, harika bir doğaya sahiptir. Adamızın el değmemiş doğası, insanına pek çok olanaklar sağlamaktadır. Kıbrıs insanı da doğanın kendine sunmuş olduğu bu olanakları kullanmayı, kendi yaratıcılığı ile birleştirmek suretiyle başarmıştır. Bu topraklar üzerinde yaşayanların yaratmış oldukları kültürün bir parçası olan el sanatı ürünler de Kıbrıs insanının yaratıcılığının en büyük kanıtıdır. İşte bu hafta Altın Çerçeve'de konumuz hasat mevsiminin çoktan sona erdiği şu günlerde bazı köylerimizde buğday sapından yararlanılarak yapılan ve tam bir sanat esri olan sele - sini (sesta) işleri... Gelenekselleşen bir el sanatı olan sini - sele işi, geçmişten günümüze yüzyıllardan beri Kıbrıs köylüsünün vazgeçilmezleri arasına girmiştir. Günümüzün gelişen teknolojisinde bile ayakta kalmayı başara-bilen sele - sini işi, özellikle adamızı ziyarete gelen yabancıların hatırı sayılır oranda ilgisini çekmektedir. Kıbrıs köylüsü, buğday kalemi, sazlar, dallar, kamışlar ve otlardan yararlanarak pek çok gereç üretebilmiştir. Bunların en başında sele - sini, zembiller ve körtünleri sayabiliriz.

Günümüzde pek çok evimizi süsleyen bu işler, son zamanlarda özellikle otantik mekanlarda müşterilerine hizmet sunan lokantaların da en başta gelen bir dekoru olma konumuna gelmiştir. Yazının başından beri okuyucuların dikkatini çekecek şekilde sele - sini (sesta) kelimelerini kullanmaktayım. Aslında bunların hepsi de aynı anlama gelmektedir. Genel anlamı ile sofa olarak bilinen bu el sanatımız, bazı bölgelerimizde paneriler olarak da adlandırılmaktadır. Yakın geçmişimizde pek çok yerleşim yerimizde üretimi yapılan bu el sanatı

